

Польська „ревіндикація“

Промова Пос. Севіра Хрущевого, висловлення "польському сейму" 11 лютого 1924 в справі "ревіндикації" луцького православного Собору.

(Покінчення)

Ось так уставив в "четири моменти" Ревіндикації підбернардинської церкви домагається не католицька людність і не місцеві влади. Тільки частина католицького класу, а крім того не-місцеві чинники, а саме християнсько-народові панів. Хто видав розпорядок про ревіндикацію святих, якого виконання домагаються винесеннем?

Дечизію в тій сповіді, прошу це теж мати на увазі, винесло само міністерство віроісповідання і еспіти. Восівський уряд здергався від тієї дечизії і тут знову служу замовом документом, маю відпис постамові водинського воєводи в справі ревіндикації святих, де вісімський уряд пише: "Восівський уряд, не дивлячись на безсумній історичний факт приналежності святих до католицької церкви, предложив справу про ревіндикацію підбернардинського костела в Луцьку до вирішення міністерству віроісповідання". Отже стверджую факт, що сам уряд (вісімський) не мав відваги з власної ініціативи винести дечизії і ту дечизію — повторюю ще — винесло само міністерство, значить дуже бурократичним способом.

Крім того підкresлюю ще одно. Міністерство передає собор в Луцьку до часового відмінку католицького населення і те віддання відому не пересуджує остаточного призначення тієї святині, щодо якої дечизія може наступити аж після остаточного управління справи призначення православних церков законодавчим шляхом.

Я не розумію, прошу панів, такого поведіння і запитую, чи то можна випозичити на якийсь час користування християнською святынею? Чи такий акт є відмінний з погляду уряду і з пошаною для тих самих християнських святих? І того власне домагається Християнсько-народовий Клуб, випозичення християнських святих, і до того має приложить свою печать сеймі Річипосполітої, як законодавче тіло. Я в те не вірю.

А колиб всупереч всьому то сталося, колиб сейм ухвалив ту революцію про негайне віддання собору (Мантерис: Спале вогонь з ясного неба!), то — чи панове дадете собі справу з того, яке враження то зробило на православне населення? (Голос: Це відмінне кнутом катували і насильно забирали і яке то враження робило?). Прошу вас той закид звернути на адресу російського уряду, а не українського населення. Підношу ще

раз ту квестію, яке враження викаличе у православного населення негайне віддання собору? Панове знаєте знамено, як горячо пір'ялося тісю сповою православне населення. Ви бачили тут в сеймі делегацію 100 осіб, яка відвідувала всі клуби; та людність заклала протест. Ніхто з панів, підкresлюю це, не чув, щоби та православна людність протестувала, коли в Луцьку забороняло церкву касаріяну, церкву шпитальну, церкву вязницю і т. д. Чому людність тоді не протестувала, а тепер протестує? Над тим, прошу панів, слід застановитися. А зрештою ще один свідок, його Ексцепеленц митрополит Діонісій, такий людольний у відношенню до ураду! Гольської держави, і той чоловік, той достойник, що саме пише цю справу? (Голос: Ви його не признаєте!) Ми його не признаємо, за те ви його признаєте, і тому ви повинні дуже прислухатися до слів ексцепеленції. Так пише дуже прихильний і льольний у відношенню до польської держави митрополит Діонісій: "Як найвищий пастир православної церкви в Польщі, признаючи вироки історичної справедливості, не протестував я, не підносив голосу проти ревіндикації тих багатьох католицьких святих, як дійсно в свої часі насильно забрано католицькі людності. Однака тим більше і з тим більшим правом можу тепер запротестувати проти наміреної ревіндикації". І даліше митр. Діонісій вказує, яке враження зробило би на православному населенню віддання Собору. Ревіндикація православної катедри, в старому вісімському місті, на очах скучного довкола неї цілого населення Волині безумовно голосним відгуком мусів відбитися у найдаліших закутках краю і нікому не дала би забутя. Відів цього кроку на настрої місцевого населення був би невимовно прикрій, — і тільки той, кому ці настрої є байдужі або хто легковажить їх загострення, може домагатися ревіндикації православної катедри в Луцьку.

Отже, пане піференте, хто займається демагогією: посол Українського Клубу чи митрополит Діонісій? До цих слів міто. Діонісія муши додати одну увагу. На східних окраїнах, прошу панів, дотепер тільки один орган державної влади зберіг свій авторитет в очах населення, а саме сейм. І тому, якщо, панове, ухвалите революцію про негайну ревіндикацію собору в Луцьку, то

підкажіте цей останній авторитет, бо православне населення зрозуміє ухвалення тієї резолюції тільки та, що сейм, будучи законодавчим тілом, не є покликаний до того, щоби вилівати розпорядки, які входять в обсяг виконуючої влади; однака той сейм у такій вигадці віддав би розпорядок, який торкається виключно тільки луцьких горожан, і у того населення буде би враження, що сейм робить криву православному луцькому населенню. Чи панам залежить на тім, щоби так понизити авторитет сейму? Чи спішально згадати, на якої чолі стоїть п. мін. Гломбіньський, бажає сейм, щоби православне населення Луцька в прикрайстві згадувало, як колись з великою парадовою, в церковно-процесію стрічкою п. мін. Гломбіньського в Луцьку, як його спічально витягнув на своє богослужіння в соборі у промові свого пастыря? Так, щідливим було би внесення резолюції про негайну ревіндикацію собору в Луцьку. Ухвалення тієї резолюції є неможливе із інших оглядах: ми створили непотрібний пределенс. Хочете, панове, зробити вимок для Луцька і справу підбернардинського костела розглядати в сеймі. Що, панове, сказали ви, колиби ми пішли за вашим прикладом і згадали окремі внесення про кожну з 300 церков? А ми могли би зробити, бо чому тільки Луцьк має творити вимок? Колиби ми зголосили тих 300 внесень, то ви, панове, сказали, що це є або демонстрація і обструкція, або пратнополітичний анальфабетизм. І ви, панове, малиб слушність, бо преціль сейм сам не може вносити типично-рішення в справі воодиноких церков, сейм не може сповідати функцію адміністративно виконуючих властей, як в даному випадку відносно справи собору в Луцьку хочете, панове, зіхнути сейм на невластиву дорогу. Овді конституційна комісія, сьогодні пленум сейму, законодавчого тіла, сталося якоюсь боземкою комісію, чи тваринством для історичних дослідів, — це пінстилося.

Комісія більшістю голосів винесла революцію, яка не є жадною революцією. Во що може значити революція, в якій винесла уряд до негайного виконання того розпорядку, себто стверджує загальник, що уряд мусить виконати власне розпорядження! Таку революцію можна доповнити іншими загальніками, іншо. уряд мусить дбати про добро держави, або також: уряд мусить різномірно трактувати своїх громадян і т. д.

Чи потрібно такої беззмістої ухвали, такої загальній революції? В найкращому разі ота революція може бути звичайною інтерпеляцією. Є факт, що існує розпорядок, але дотепер невиконаний. В такому разі ця революція, як інтерпеляція була би відповідною формою, при чому мусіла би бути відповідно передаговання.

А зрештою, що спільному має ота інтерцеляція в внесенні? Колись з правого боку чули ми закид на адресу Українського Клубу з приходу наших перших кроків на парламентарному терені, — закид того амісту, що наші внесення виглядають радше як інтерпеляції. Це був закид неслухний. Тепер маю спромогу і користаю з тієї спромоги та звертаю той закид панам з правицею. Ваше внесення про ревіндикацію собору в Луцьку є типовою інтерпеляцією. І що більше — типовою інтерпеляцією у відношенню до принаймані революції, зголовеної на початку в адміністраційній комісії, а описано повторено в конституційній комісії. Творчі для Луцька вимок зі загальним принципом, не відрізочуючи тієї справи до виконання загального закону, панове викривають той самий принцип і через те спікте заради конституційної комісії і негайної

сайму сейму на хібні шляхи. Так статити справи не можна. Сейм не може вирішувати квестії воодиноких церков і костелів. Тільки шляхом виздання загального закону відносно всіх церков можна ту справу поділити. Зрештою, сейм може висловити олініо того виступу, що зі загально-державних побудів до часу виздання загального закону уважає виконання "одержання активу передачі християнських святинь до тимчасового вікунку того чи іншого віропізнання". Зрештою сейм не може нічого здійснити зробити не може зводити півного вимінку, бо зміни перетворюють прийнятій загальний принцип і доводить до абсурду. Приймаючи революцію, що вине уряд до виконання свого розпорядку, сейм в дійсності вине би таку ухвалу: Сейм передає собор в Луцьку для тимчасового користування католицькому населенню до часу остаточного вирішення тієї справи законодавчим шляхом. Чи не є це абсурд? Че сейм має звінитися теж випозичуванням на деякий час християнських святинь і два рази обговорювати ту справу, раз сьогодні і другий раз, коли та справа буде вирішена загально: Отже слід відкінути ту революцію. За те справу собору в Луцьку, як і всі інші, слід відсунути до часу виздання загального закону відносно всіх спірних православних церков. Така постанова — і це сильно підкresлюю, — така становила справи, як я провину, в чому не пересуджує квестії собору в Луцьку. Може бути, що на основі загального закону собор в Луцьку буде відданий католицям. Щож, буде це приkre для православного населення, та вони скаже: одно з двох, або звон с добрий, закон на якого основі відбирається нам собор, але зле і безправно припровадений до нас, — або в іншому разі населення могло би сказати: той закон є злій, але не діло людських рук і приходити не тільки нас, але й інших. *Dura lex, sed lex*, — козо що відноситься до всіх православних, що обіймає все населення на цілому просторі польської республіки, не з вимінком розпорядком, зверненім виключно, спеціально проти православного населення міста Луцька. (Ріжні голоси на правині). Для вас це непримисне, я то розумію.

Ухвалюючи такий закон, який відбирає би православним собори, сейм в такому випадку не має би на очі виключно нас, Українські міста Луцька, то не був би з разами сеймом акт якось індивідуальної пісні, зверненої спеціально проти українського населення в Луцьку за мине насилля бувшого російського царата, а так виглядало би віддання собору в Луцьку католицькі людності, колиби була рухадена ревіндикацію того собору.

З усіх цих мотивів висловлюючи проти революції про негайне віддання католицької людності бувшого підбернардинського костела і вночі, щоби ту революцію скрасити.

Натомісъ піддержую революцію, до котрої принципово прихильилася більшість комісії і представник уряду, а саме:

"Сейм визває уряд, щоби всі справи ревіндикації воодиноких святинь відочів до часу виздання окремого закону, що управильнить квестії титулів власності костелів і церков, спірних між католицькими і некатолицькими населеннями". (Однаки на українських і білоруських лавах).

Як відомо, переконуючі аргументи п. пос. С. Хрущевого не мали нікого успіху. Сейм постановив голосами правині (при збереженні від голосування "Пістя" і НПР) відбрати луцький собор до кінця лютого ц. р.

рожжя" і "Чорноморя". Розвязано богословське товариство "Православна Академія" і товариство православних священиків. В духовній православній семінарі, хоча там всього з один Румун, а решта Українці, викладова мова румунська.

Українська мова не має ніяких прав навіть у суді. Урядується при помочі перекладчиків. Судді присягні мусить знати румунську мову.

Румуни видали закон, якого метою знищення українського національного майна: по думці цього закону майно розвязаного товариства переходить на державу.

В останніх часах основано тут два українські банки: Кредитовий (зареєстрований б. II) і Північний (це не затверджені).

Політичних партій серед буковинських Українців немає. З боку демократичних пол. української інтелігенції йдуть спроби опертися о румунські опозиційні партії. Йдуть розмови з б. мін. Д. Поповичем (парти Альреску). Кракалія пішов на службу до партії "націоналістів" (хліборобська партія). Вийходить дві газетки (тижневики): "Зоря" під редакцією д-ра Льва Когута і "Хліборобське Слово" під редакцією Кракалі.

В українській частині Буковини дальше є стан облоги. На приказ ген. Мірческу українську пресу нищиться на кожному кроці. Її безпощадно конфіскується. Нищиться її пошта. Все це переводить військо.

В українських товариствах працюють одиниці з вільних фахів. Урядовці, що поважають брати участь в громадянському житті, опинюються в "не столітніх губерніях". Учительку п-но Левицьку — голову Комітету панів — перенесено до Тедерману (Шганешті) над Дунаєм. П-но Левицька багато причинилася до розвитку харчівні для акад. молоді, для якої селянин дають пропівні даром.

Недавно іадила депутатія черновецьких Українців до міністра освіти Анджелеску в справі переслідувань українського шкільництва. Він багато обіцяв, нічого не зробив.

Треба відзначити: в циганській царстві найсильнішим аргументом є хабар. Беруть хабари урядовці від найнижчого до міністра включно.

Звідси з Бесарабією поволі налаштовуються. Там під діяльними оглядачами є ще гірше, ніж на Буковині.

Наддніприська Україна.

Сініг на Україні.

Вся Україна покрита нечвівано грубою сніговою скатертью. Найбільше груба верства снігу доходить до 60 см. в Харківській і Полтавській губерніях. На півдні грубість снігою версті менша, наприклад, в скопинцях. Олеші доходить до 20 см. Такої глибини снігу за останніх 33 роки на Україні не помічалося ані разу.

Суд над "чотиривічами".

В Харкові закінчився суд над "чотиривічами", що розпустили в серпні 1923 р. вісти про чудотворне відновлення колоди на Воскресенській церкві. Спеціальна комісія засудила обвинувачених, в якому бояли участь представники духовенства. Двох обвинувачених засуджено на три роки тюрем, а деяких співзвиних, завдяки лагодичним обставинам якіх мали інтелігенції, засуджено на менші карі.

Затоплення корабля.

Корабель "Капнегро", що вийшов з Одеси 30. січня 1924 р., навантажений українськими збіжжям і прибуваючи до Константинополя на хав 1. лютого між Констанцио і Тузлами на підводну скалу. Наслідком ударення зі скалою в кораблі зробилася велика діра і він почав скоро йти на дно. Команда шансливо виправтувалася і причалила на човнах до румунського побережжя біля Констанції, де й числила на берег. Корабель з великим вантажем збіжжа затонув.

Безробіття в Донбасі.

З Донецького басейну комунікує: що число безробітних дійшло там до цифри 23.000 люда проти 17.000 з жовтня минулого року. Побільшення числа безробітних пов'язано з тим, що останніми часами зменшено роботи на деяких фабричних підприємствах.

Преса.

Схід чи Захід?

І то не тільки перед Балтою, але і перед своїми громадянами. Європа дивиться на нашу молоду державу звичним оком і шукає в нас перш за все: правосильність, чесноти і лояльність супротивної і чужих.

Так: з одного боку **примус, поліція, нечеснота**, - б. зв. честь - не Схід; з другого боку додека не буде чеснота в економічних справах, лояльність і правосильність, - то Захід.

Дотепер не розумію ти справу тільки теоретично, абстрактно. За довго відінявши свій час тогоди царський авторитаризм, яго сліди залишилися в нашім щоденнику трактуванню біжучих справ. А ти ведеш свій Захід з візкою: вони не відвозяться тетретинами призначеними їх, вони хотять, щоби ми приняли їх в житті і коз, щоби вони завоювали нас. Тільки під твою умову вони дадуть нам благостовіння наскільки, далі вони дадуть вільно означенню правом, здоров'я скрб і здібність розвивати. Чи в скоріші стираються з нашого поля наявнінні сліди скідної безпеки, а за їх місце випадло західні твари: правосильні і чесні.

Без зайвих доказів сьогодні відомо, що сама інфляція спричинила девальвацію марки: рівночасно граво тут роль недовіри до марки, котрої кождий хотів позбутися, не маючи довіри до фінансової політики, до правосильності саму та уряду. Як що сьогодні марка дещо стабілізувалася, то на це вплив не тільки закон про припинення друку валюти, але і той факт, що сьогодні залежні від фінансових справ, в передав їх в чисті, енергічні руки Грабского. Закордонні позики, необхідні для санкції сканду, мають дістися, як що не виагітимено своєї правосильності, лояльності

ПО ШИРОКОМУ СВІТІ.

Компромітація балтійської конференції.

Вчера закінчилася у Варшаві конференція балтійських держав, про яку ми вже писали. Метою конференції було вирішення трьох питань, а то: нанання господарських взаємок, спільна тактика в Союзі Народів і накінець спільна акція на терені закордонної політики. В конференції взяли участь міністри закордонних справ Естонії, Латвії і Фінляндії й очевидчаки польського міністра Замоїжий. Наради не дозвели до порозуміння в жадній з тих трьох справ. Наслідком цього фінляндський міністр закордонних справ не привів журналістів варшавської преси, хоч згодився їх привіти, та вінав перед запровадженням їхньою візитою. Вийшло з тієї многогранної конференції в результаті велике фiasco.

Договір Штіннеса і тов. з онупантами Рури.

Між власниками копальні вугілля в Рурі Штіннесом, Тіссеном, Фоглером і іншими з одного боку й окупантами владою з другого боку підписано договір про доставку вугілля для Франції на рахунок репарацій. На основі того договору від 1. квітня відновлюється доставка вугілля в нормальних розмірах, предвиджених умовами репараційної конфіссації. Передше підписаний договір обов'язував рурських промисловців доставляти лише 27 проц. нормальних суб'єктивності.

Німецький інвест.

Як видно з опублікованих в Берліні офіційних даних, німецький експорт виявився в кінці грудня минулого року в сумі 561.000.000 золотих марок а імпорт в сумі 492.000.000 золотих марок.

Нітті відмовився.

З Риму подають, що б. прем'єр Нітті відмовився поставити свою кандидатуру на посла при найближчих виборах до італійського парламенту.

Ще одна конференція.

Стар подає, що англійський уряд має намір скликати ще одну конференцію в справі редукції повітряних зброян.

Вальоризаційний франк.

Нині 20. с. и. вальориз. франк = 1.800.000, на 20 лютого 1.800.000

Курс грошів.

Львів, дні 19. лютого 1924.

Ціни житлової хатки, легко зігрівної, обслуги слабкій.
Долар ам. 0,173.000—0,500.000
Долар канад. 0,720.000—0,800.000
Чески корона 275.00—280.000
Біл. 44.000—00.000
Фунти інтер. 10.000—39.000.000
Марка нім. стар. ср. тис. 080.000—0.000
Франк. франції 420.000—00.000
Франк шв. 157.00—00.000
Франк бельг. 380.000—00.000
Гульден голанд. 34.000—00.000
Ліри італ.

ОСТАННІ ВІСТИ.

За становище львівського воєводи.

"Хвіля" звідомляє з Варшави, що коли зближені до нар. лічені кратії приготували іменування Кенцького на становище львівського воєводи, але номінацію цю задержано завдяки протестові лівиці. В звязку з цим кружляють чутки, що на становищі мін. внутр. справ має послідувати зміна, бо мін. Солтан замісто є під впливом сінєці.

Югославія визнає союти.

Переговори між правительством соютів і Югославією в справі визнання деяючої соютської правителів вестиметься в Празі.

Перед зачлененням Соєв. англійського договору.

Меклонельд конфірував із соютським делегатом Раковським, котрий віїздить до Москви, щоби поінформуватися в справі майбутньої англійсько-російської конференції. Англія має запропонувати сою, правительству утворення в російських пристанях спеціальної полоси, до котрої англійські купці й промисловці могли би вивозити товари призначенні до Росії згідно з Росією.

Справи визнання соютів Австро-Італією.

Австрія визнає союти набути на другий тиждень. Союти є погляду, що не треба окремого визнання соютів Австро-Італією, бо вона визнала вже їх у Берестю. На думку Австро-Італії теперішні австр. республіки будуть вважати правовою наслідницю б. австр. монархії. Крім цього Росія чинівнила Берестейський договір 1920 р. Тому потрібне окреме визнання соютів.

Золото.	
20 кр.	42.500.000—43.000.000
20 франк.	38.000.000—38.500.000
20 марок нім.	45.000.000—47.000.000
10 рубль.	55.000.000—56.000.000

Срібло.	
Кор. австр.	780.000—800.000
5 кр.	3.750.000—4.000.000
франк.	1.875.000—2.000.000
рубль.	3.125.000—3.250.000
копійка (за рубль)	1.700.000—1.750.000

Варшава 19. II. Долар. Зад. Лівізія 9.350, 9.300, 9.400, 9.300, мід. Фунти шве. 39.875 мід. Гор. ч. 267.000 до 268.500. Фр. золото 1797.

Чеки: Бельгія 335 — 328 — 331 — 325, Голландія 3.495 — 3.470, Ліхтенштейн 40.175 — 39.875 — 40.275 — 39.475, Новий Іорк як готівка, Париж 395 — 390 — 394 — 387, Прага 271.150 до 266.000, Швейцарія 1.630 — 1.610 — 1.621 — 1.594, Відень 132 — 131 — 130 — 129, Італія 401 — 398, Бонів. зол. 1.35% — 1.400, 8 проц. позичка 13.000.000, Міланівка 715 — 785, Дол. зол. 5.900 — 5.700.

Італія 19. лютого 1924. Голландія 215.40 Новий Іорк 5771, Ліхтенштейн 24.72, Париж 23.93, Міланівка 24.74, Прага 16.70, Будапешт 0.0198, Відень 0.0198, Белград 7.37%, Софія 4.42, Відень 0.00.81%, австр. сток. кор. 0.02.81%.

Збіжина Біржі.

Львів, 19. лютого 1924. При пасивній участі сживлені обороти. Загальний оборот 80 тон. Трансакції в пшениці, житі, ячміні відсутні. Завдання урожайністів залишилися відсутніми. Урожайністів, по-другому чи не відсутніх, внаслідок чого впала ціна зерна. Житів нука подешевіла. Тенденція зниження — настірні ожідання.

Пшениця кілька "Ч", з 1923 р. 35.000.000—36.000.000, жито галицькі "Ч", з 1923 року 22.100.000—23.000.000*, ячмін гал. бров. 21.000.00—22.000.00*, пшениця гал. для перевезення 19.000.00—20.000.00, овес гал. "Ч", з 1923 року 21.000.00—22.500.00, фасоль 01.000.000—00.000.000, гречка 00.000.000, 0.000.000.

Мука пшенична 40%, 1% 80.000.000*
5% 62.000.000*
70%, 0% 43.000.000*
житня 60% 59.500.000*
75%, 4% 53.500.000*

Тільки львівські міжні львівські біржі брутто за нетто включають в міжніками. Грибів кукурудза (львівські Львів) 01.000.000. Мука кукурудзя 00.000.000. Отруби пшениці нетто за міжні 12.000.000 житні 11.000.000* сільського клієнте "просована" львівські 0.000.000, 0.000.000.

Ціни розуміються в польських парах за 100 зл. без споживчого податку. місце залізниця. *) Ціни залізниця без трансакції.

За дорм. устрій в Греції.

На засіданні грецьких Нар. Зборів б. през. мін. Гонатас по вито-дошенню промови проти династії, поставив внесення, що Народні Збори можуть проголосити республіку. Друге внесення подібного змісту заслухано республ. групою. Предс. Союзу республіканів представив третє внесення з домаганням, щоб

